

**Procedury postępowania nauczycieli w Szkole Podstawowej
w Małogoszczu**

**w sytuacjach zagrożenia dzieci demoralizacją i przestępczością
lub zagrożenia ich bezpieczeństwa**

**WYKŁADNIA Z PERSPEKTYWY PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNEJ
do procedur postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci
i młodzieży demoralizacją i przestępczością.**

Niezbędnym warunkiem, aby szkoła mogła się zająć swymi podstawowymi zadaniami -nauczaniem oraz wychowaniem, jest utrzymanie w niej w niej ładu i porządku. Niestety wzrost agresji i przemocy powoduje, iż staje się ona miejscem coraz mniej bezpiecznym. Co zatem uczynić, aby w szkole zapanowała atmosfera, która sprzyja pracy i rozwojowi wszystkich jej klientów?

Szukając przyczyn zaistniałej sytuacji specjaliści wskazują na zmieniające się w szybkim tempie przepisy, ich słabą znajomość oraz luki prawne. Wszystkie te czynniki spowodowały wykorzystywanie prawa w celu bezwzględnego bronięcia nieletnich sprawców czynów karalnych, a nie ich ofiar. Zapewnienie członkom społeczności szkolnej poczucia bezpieczeństwa stało się jednym z podstawowych zadań stojących przed współczesną placówką oświatową. Niejednokrotnie chaotyczność działań, jakie podejmuje szkoła w sytuacjach kryzysowych, bądź ich zaniechanie, doprowadzają do pogłębienia się demoralizacji nieletnich. Podstawowym celem wprowadzenia procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych jest usprawnienie i zwiększenie trafności oraz skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia młodzieży przestępczością i demoralizacją. Nie wystarczy jednak proste załączenie procedur do statutu szkoły. Szkoła musi być zobowiązana do każdorazowego stosowania tych procedur.

Podstawa prawna „procedur”

W związku z nasilającym się problemem narkomanii oraz czynów karalnych towarzyszących temu zjawisku w ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 roku „O przeciwdziałaniu narkomanii”, ministrowie zdrowia oraz oświaty zostali zobligowani do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem. Zgodnie z tym w rozporządzeniu dotyczącym powyższej delegacji

z dnia 31 stycznia 2003 roku, w paragrafie dziewiątym, szkoły i placówki zostały zobowiązane do podjęcia działań interwencyjnych, polegających na powiadomieniu rodziców i policji w sytuacjach kryzysowych związanych w szczególności z rozprowadzaniem oraz przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. Stworzenie własnych, wewnętrznych „procedur”, uwzględniających współpracę z policją oraz służbą zdrowia, jest niebywale trudne. Muszą one spełniać kryteria poprawności prawnej, dbać o bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne ofiary, świadka oraz sprawcy, a także uwzględniać wewnętrzne zarządzenia obowiązujące uczestniczących w interwencji przedstawicieli różnych resortów. W związku z powyższym opracowanie „procedur” włączono do programu „Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród dzieci i młodzieży”, który został powołany do życia, Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 marca 2002 roku. Ich skonstruowanie powierzono zespołowi składającemu się z przedstawicieli resortów: MSWiA, Sprawiedliwości, Zdrowia, Pracy i Polityki Społecznej oraz oczywiście Edukacji. Podstawowym celem wprowadzenia „procedur” jest usprawnienie i zwiększenie trafności oraz skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia dzieci przestępczością i demoralizacją. Jego osiągnięciu sprzyja realizacja celów związanych z wprowadzeniem procedur.

„Procedury” w aspekcie szkolnego programu wychowania i programu profilaktyki

Stosowanie się do procedur daje gwarancję wypełniania obowiązków służbowych narzuconych statutowo zgodnie z obowiązującym prawem. Procedury są integralną częścią szkolnego programu wychowawczego oraz profilaktyki.

Każdą pracę wychowawczą należy rozpocząć od określonych wymagań. Problem w tym, że rodzące się dziecko nie posiada systemu wartości, zaś wpajane mu zasady przez środowisko rodzinne często odbiegają od tych, które są uznawane za normę społeczną. A zatem należy zacząć od określenia norm i zasad, jakie będą obowiązywały w danej placówce. Regulamin opracowany przez nauczycieli, uczniów, rodziców oraz pracowników administracyjnych, zawarty w statucie szkoły oraz przyjęty przez wszystkie strony, nie powinien być martwym dokumentem. Zawarte w nim normy nie mogą być łamane. Lepiej zrezygnować z tych, których wypełnienie jest nierealne niż, utrzymując martwe przepisy,

dopuszczać do lekceważenia zawartego w nich prawa. Uczy to, bowiem, młodzież nieuczciwości i zachęca do łamania kontraktu.

Dla znacznej części uczniów zasady te będą przybierały formę norm zewnętrznych.

Aby nadać im formę wewnętrzną, każda szkoła buduje program wychowawczy. Dzięki niemu zapisane przepisy stają się prawem moralnym wychowanków. Pojawiają się jednak problemy, które wymagają kompleksowych rozwiązań. Służy temu Szkolny Program Profilaktyki

Jeżeli jednak, pomimo podjętych w szkole działań profilaktycznych, wydarzy się incydent, który nosi znamiona czynu karalnego, muszą zostać podjęte kroki określone przepisami *Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, przepisami Kodeksu postępowania cywilnego oraz Kodeksu postępowania karnego*.

Procedury są prawną wykładnią wytyczającą ogólną drogę postępowania szkoły w trudnych sytuacjach. Jest ona zgodna z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej

• **Współpraca szkoły z organami ścigania**

Procedury określają warunki oraz metody współpracy placówki oświatowej z policją. Ważne jest, aby przedstawiciele policji nie kojarzyli się uczniom jedynie z osobami wymierzającymi karę, ale również, a może przede wszystkim, z odpowiedzialnymi dorosłymi, służącymi pomocą i wsparciem w trudnych sytuacjach społeczno-prawnych. W tym celu warto budować odpowiednie relacje szkoły z policją, określić wzajemne oczekiwania. Policja rokrocznie powinna uczestniczyć w zajęciach o charakterze prewencyjnym. O każdej jej wizycie w szkole powinien być poinformowany dyrektor placówki.

Powszechna znajomość konsekwencji prawnych, które sprawca musi ponieść za swój czyn, stwarza również dogodną atmosferę do podjęcia współpracy w celu wyjaśnienia zajścia. Sytuacja taka daje poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego zarówno ofierze, jak i świadkowi zdarzenia. Rola tego drugiego, często pomijana i niedoceniana, jest bardzo trudna ze względu na dwojaki charakter interesów reprezentowanych przez świadka.

Z jednej strony obserwujemy ochronę własnego bezpieczeństwa (niechęć do skierowania agresji na siebie), z drugiej zaś poczucie obowiązku społecznego

i współczucie dla ofiary. Również rodzice wcześniej zapoznani z obligatoryjnym sposobem postępowania w trudnej sytuacji, łatwiej przyjmują działania szkoły oraz podejmują z nią współpracę.

• Demoralizacja

Rolę koordynatora wszelkich działań wychowawczych dla uczniów wymagających szczególnej uwagi pełni w szkole pedagog (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach). W myśl powyższego rozporządzenia procedury omawiają postępowanie wobec nieletniego, którym jest uczeń do ukończenia 18 lat. Czyny takiej osoby w rozumieniu ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich mogą być rozpatrywane w trzech aspektach:

- demoralizacji - jest to osoba, która nie ukończyła 18 lat;
- czynu karalnego - jest to osoba, która dopuszczając się takiego czynu miała ukończony 13 rok życia a nie ukończyła 17 lat;
- środków wychowawczych lub poprawczych orzekanych względem osoby, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21 lat.

Pierwsza procedura omawia postępowanie wobec ucznia, który przejawia zachowania wskazujące na demoralizację. W myśl ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, mówimy o niej wtedy, gdy „zostają naruszone zasady współżycia społecznego, dochodzi do popełnienia czynu zabronionego, uczeń systematycznie uchyla się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, włóczęgostwo lub bierze udział w działalności grup przestępczych”.

Na szczególną uwagę zasługuje zapis o „naruszaniu zasad współżycia społecznego”. Uczeń przejawiający takie zachowania dopuszcza się czynów charakteryzujących się arogancją, wulgarnością oraz przemocą emocjonalną.

Utrudniają one lub wręcz uniemożliwiają prowadzenie zajęć lekcyjnych. Choć nie są w rozumieniu prawnym czynami karalnymi, świadczą o demoralizacji. W myśl wspomnianego wyżej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu -pomoc udzielana przez pedagoga szkolnego musi być poprzedzona rozpoznaniem przyczyn niepowodzeń szkolnych. Pedagog, do którego napływają

niepokojące sygnały, ma obowiązek uwiarygodnić informacje i zbadać tło, na którym występują nieprawidłowości. Podstawą do powyższego winna być wnikliwa analiza dokumentów (dziennik lekcyjny, zeszyty przedmiotowe, prace klasowe, karta zdrowia itp.), a także rozmowy przeprowadzone z nauczycielami przedmiotowymi, pielęgniarką szkolną, personelem administracyjnym, wychowawcą świetlicy środowiskowej, jeśli uczeń do niej uczęszcza. W dalszej kolejności pedagog powinien przyjrzeć się sytuacji rodzinnej ucznia. Spotkanie na terenie domu pozwala na zapoznanie się sytuacją ekonomiczną i społeczną podopiecznego. Pedagog odwiedzający ucznia musi uzyskać ustną zgodę na wejście do mieszkania. Nie musi jednak wcześniej zapowiadać wizyty. Jeżeli rodzice odmawiają wpuszczenia go do domu, może to świadczyć o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu rodziny i zawsze powinno być traktowane jako sygnał ostrzegawczy.

Procedura zakłada powiadomienie rodziców o nieprawidłowościach w zachowaniu dziecka.

To bardzo trudne zadanie i przeprowadzone nieumiejętnie może spowodować nieodwracalne szkody. Rozmowa na ten temat powinna być wcześniej gruntownie przemyślana. Cel powinien zakładać poinformowanie o zaistniałym problemie oraz wspólne wypracowanie rozwiązania.

Ważne jest wybranie dogodnego miejsca do przekazania trudnych dla odbiorcy informacji. Nie powinien być to ruchliwy korytarz szkolny. Panujące tam warunki nie sprzyjają poczuciu bezpieczeństwa, a to z kolei powoduje przyjęcie postawy obronnej. Przy rozmowie powinny znajdować się tylko osoby zainteresowane. Najlepiej, jeżeli pedagogowi towarzyszy wychowawca lub nauczyciel, do którego obie strony mają zaufanie. Osoba taka śledzi przebieg rozmowy i przejmuje inicjatywę w newralgicznych momentach. Jest również świadkiem, który potrafi przytoczyć najważniejsze elementy dialogu. Dla przebiegu rozmowy ważny jest rodzaj emocji, jaki jej towarzyszy. Dlatego już na wstępie warto nawiązać pozytywny kontakt. Dobrze jest podziękować rodzicowi za przybycie. Prowadząc rozmowę, należy pamiętać, aby nie oceniać, mówić o niepokojących zachowaniach, w żadnym wypadku nie obrażać rozmówcy. Ważnym elementem jest przekaz pozawerbalny, który stanowi ponad 80% komunikatu.

Ton głosu, ułożenie ciała, wyraz twarzy może decydująco wpłynąć na obraz tego, co mamy do przekazania. Często sprzyjająca atmosfera, poczucie bezpieczeństwa, powoduje ujawnienie dodatkowych informacji dotyczących problemu. Na tak przygotowanym gruncie należy spisać kontrakt, który określi warunki do spełnienia zarówno przez ucznia, dom rodzinny, jak i szkołę.

Kontrakt powinien być oparty na współpracy z innymi pracownikami szkoły i uwzględniać predyspozycje, umiejętności oraz wiedzę członków rady pedagogicznej.

Powinien również określać konkretne, pożądane zmiany w zachowaniu dziecka, które należy osiągnąć w trakcie oddziaływań pedagogicznych. Konieczne jest wyznaczenie terminów specjalistycznych konsultacji, określenie częstotliwości i rodzaju kontaktów ucznia z pedagogiem szkolnym oraz szkoły z rodzicami/opiekunami dziecka. Umożliwia to monitorowanie postępów podopiecznego. Jeżeli pomimo podjętych kroków, wynikających z kontraktu, nie następuje poprawa bądź rodzice odmawiają współpracy, ewentualnie strony nie wywiązują się z podjętych zobowiązań, pedagog jest zobligowany powiadomić o nieprawidłowościach sąd rodzinny lub policję. Wybór instytucji, do której szkoła zwraca się z prośbą o interwencję, nie może być przypadkowy. Wynika on z rozwoju sytuacji. Jeżeli zdarzenia poprzedzające podjęcie decyzji mają charakter przewlekły, właściwe będzie zwrócenie się z prośbą o wgląd w rodzinę bądź w sprawę nieletniego do sądu rodzinnego. W sytuacjach wymagających natychmiastowej interwencji, kiedy zagrożone jest zdrowie bądź życie ucznia lub innych osób, instytucją uprawnioną do działań jest policja.

Alkohol

Zachowania będące wykroczeniami lub czynami karalnymi, pojawiające się u osób nieletnich, są sygnałem wyjątkowej demoralizacji. Wymagają natychmiastowych, wcześniej przemyślanych, złożonych i ustrukturalizowanych działań. Do takich zachowań zalicza się spożywanie i podawanie alkoholu bądź przebywanie na terenie szkoły pod jego wpływem lub wpływem innej substancji psychoaktywnej. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości oraz przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. z późniejszymi zmianami, (Art. 43) zachowanie takie u osób pełnoletnich stanowi wykroczenie i podlega karze grzywny.

„Procedura” zawiera opis postępowania wobec ucznia, który łamie powyższy przepis. Obok poinformowania o zaistniałym fakcie wychowawcy i dyrektora,

wyznacza osobę, która bezzwłocznie powiadamia o sytuacji rodziców bądź opiekunów nieletniego. Obliguje ich również do natychmiastowego odebrania ucznia ze szkoły w określonym czasie. Jednocześnie procedura zakłada odizolowanie nieletniego w celu zapewnienia mu bezpieczeństwa fizycznego. Reakcja na zatrucie alkoholowe może przebiegać z różnym nasileniem oraz objawami fizycznymi. Nawet niewielka dawka substancji może spowodować poważne konsekwencje zdrowotne. Nie można też wykluczyć równoczesnego zatrucia innym środkiem psychoaktywnym, co może doprowadzić do skumulowania toksyn w organizmie i w rezultacie spowodować zagrożenie zdrowia bądź życia ucznia. Nieznane jest również pochodzenie, a przez to jakość spożytej substancji. Z tego powodu uczeń nie może pozostawać bez opieki medycznej. Do przybycia lekarza powinna się nim zająć pielęgniarka lub osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy. Lekarz jest jedyną osobą powołaną która może fachowo określić stan trzeźwości ucznia oraz podjąć decyzję o ewentualnej konieczności hospitalizacji. Odizolowanie nietrzeźwego dziecka sprzyja również zachowaniu dyskrecji i zmniejszeniu negatywnego wpływu na innych uczniów. Jeżeli rodzice nie zgłaszają się po dziecko w określonym wcześniej czasie, a jest ono agresywne lub swym zachowaniem zakłóca porządek, szkoła ma obowiązek wezwania policji, która może umieścić nieletniego w izbie wytrzeźwień lub policyjnej izbie zatrzymań, nie dłużej jednak niż na 24 godziny. Do obowiązków policji należy powiadomienie o tym fakcie rodziców lub opiekunów dziecka, a także z urzędu Sądu ds. Rodzinnych i Nieletnich. Podobnie, jeżeli incydent powtarza się, choć jego przebieg nie przybiera form ekstremalnych lub rodzice deklarują współpracę, lecz nie przynosi ona oczekiwanych rezultatów - szkoła ma obowiązek powiadomić sąd o pogłębiającej się demoralizacji dziecka. Brak reakcji szkoły ma negatywny wpływ zarówno na ucznia, jak i jego otoczenie, np. może przyspieszyć proces uzależnienia od środków psychoaktywnych.

Substancje psychoaktywne

Pojawienie się substancji psychoaktywnej w szkole nakłada na placówkę oświatową obowiązek zabezpieczenia tej substancji oraz przekazania jej policji, co jest zgodne z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z dn. 24 kwietnia 1997 roku, znowelizowanej 26 października 2000 r. Art. 48 punktem 1, według którego: „Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3". Aby zidentyfikować

skład chemiczny oraz jednoznacznie ocenić, czy jakaś substancja jest środkiem psychoaktywnym, czy nie, konieczne jest profesjonalne badanie laboratoryjne. Nie ma żadnej metody organoleptycznej, która pozwalałaby na identyfikację narkotyku. Dlatego, jeżeli istnieje najmniejsze podejrzenie co do pochodzenia znalezionej substancji, należy zabezpieczyć ją przed dostępem w niepowołane ręce, następnie przekazać do badania wezwanej policji. Zabezpieczenie polega na umieszczeniu jej w dodatkowym opakowaniu oraz komisyjnym opieczętowaniu. W skład komisji powinni wejść: pedagog, wychowawca oraz dyrektor szkoły. Przy czynnościach tych powinien być obecny również uczeń, do którego należy substancja (o ile jego tożsamość jest znana). Wszelkie substancje rozsypane bądź rozlane na podłodze należy odgradzić i zabezpieczyć przed rozniesieniem na stopach, a do ich identyfikacji natychmiast wezwać policję. Jeżeli istnieje podejrzenie, że uczeń posiada przy sobie narkotyk, należy go odizolować od innych przez umieszczenie w oddzielnym pomieszczeniu. Następnie zażądać okazania zawartości kieszeni i plecaka oraz wydania substancji. Wskazane jest aby okazywanie odbywało się przed komisją, w skład której wchodzi wychowawca, pedagog oraz dyrektor szkoły. Dla wprowadzenia lepszej atmosfery, koniecznej do współpracy, warto zaprosić szkolnego rzecznika praw ucznia. Podjęcie wspomnianych działań służy głównie zachowaniu poczucia bezpieczeństwa zarówno nieletniego, jak i osoby, przed którą ma być dokonane okazywanie. W tym celu należy bezzwłocznie wezwać policję, która ma prawo dokonać przeszukania. Jeżeli uczeń dobrowolnie wyda substancję, należy zabezpieczyć ją w sposób podany wyżej. Jeżeli uczeń odmawia współpracy, należy podjąć próbę zachęcenia go do niej, informując, że jest ona zawsze poczytywana na jego korzyść. W przeciwnym wypadku jest to równoznaczne z uzasadnionym domniemaniem o jego winie. Z przebiegu interwencji należy sporządzić notatkę. O zdarzeniu należy bezzwłocznie powiadomić rodziców ucznia.

Zachowania przemocowe

Zachowania o charakterze przemocowym, są lżejszą formą czynów karalnych. Ich przedmiotem mogą być inne osoby, zwierzęta, lub rzeczy. Obok przemocy fizycznej często pojawia się przemoc emocjonalna. Dokuczanie, obrażanie czy izolowanie jest odczuwane jako bardzo dotkliwe, ponieważ narusza poczucie godności i uczucia ofiary. Ważne jest, aby reakcja szkoły wobec takich przypadków była natychmiastowa i prezentowała wspólne stanowisko rady pedagogicznej.

Nauczyciel obserwujący takie zachowanie ma obowiązek przerwania go, używając perswazji słownej lub fizycznej. Powinien użyć tylko tyle siły, jaka jest niezbędna na przykład do rozdzielenia bijących się osób. Następnie należy powiadomić o zajściu wychowawcę klasy i pedagoga szkolnego.

Ten przeprowadza ze sprawcą rozmowę wyjaśniającą która może przybrać formę wspólnego zastanowienia się nad zadośćuczynieniem lub naprawieniem szkód. Jeżeli czyn ma charakter karalny należy zastosować niżej omówioną procedurę.

Szczególnym przypadkiem czynu karalnego są zachowania o charakterze przemocowym. Przedmiotem agresji ze strony ucznia mogą być inne osoby, zwierzęta, lub przedmioty. Istotnym jest, aby postępowanie przedstawicieli szkoły wobec przejawów agresji było zawsze natychmiastowe i za każdym razem miało taki sam przebieg. Wyrabia to u wszystkich uczestników zajścia, zarówno sprawcy jak i ofiary a także świadka poczucie nieuchronności konsekwencji. Wpływa to pozytywnie na atmosferę dzięki, której wykrywalność takich zachowań jest wyższa a przebieg interwencji z nią związanych łagodniejszy w przebiegu. Nauczyciel będący świadkiem przemocy ma obowiązek jej przerwania. Wolno mu użyć perswazji słownej lub minimalnej siły koniecznej na przykład do rozdzielania bijących się osób. O zajściu powinien zostać natychmiast powiadomiony wychowawca ewentualnie pedagog szkolny, który przeprowadza ze sprawcą rozmowę wyjaśniającą. Powinna ona przybrać charakter wspólnego zastanowienia się nad przyczynami zajścia, jej skutkami oraz sposobami innego rozwiązania sytuacji konfliktowej. Bardzo ważnym rozmowy jest określenie sposobów zadośćuczynienia lub naprawienia szkód.

Ogólne procedury BHP nie określają zachowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych bądź innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów. Dlatego „procedury” zalecają zapewnienie bezpieczeństwa przebywającym na terenie szkoły osobom, poprzez ewakuację lub odizolowanie uczniów i pracowników szkoły od przedmiotu zagrożenia. Równocześnie szkoła jest zobowiązana do powiadomienia policji o zaistniałym problemie.

Dopiero tak pojmowane „procedury” dają gwarancję rzetelności w ich przeprowadzaniu. Umożliwiają wypracowanie bezpiecznej „drogi ewakuacyjnej” w sytuacjach wymagających natychmiastowej reakcji czy działań opartych na przepisach prawnych, zapewniających bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne

społeczności szkolnej. Dają gwarancję zatrzymania eskalacji zjawisk o charakterze przestępczym w szkole.

Czyny karalne. Postępowanie wobec sprawcy i ofiary

„Procedura” omawiająca postępowanie z uczniem - sprawcą czynu karalnego, obliuguje do ustalenia okoliczności zajścia. Należy odizolować winnego od rówieśników. Uczeń pozbawiony audytorium łatwiej rezygnuje z roli „gwiazdy”, jaką odgrywa w grupie. Ponadto ujawniane przez niego fakty mogą pomóc w wykryciu innych sprawców, a obecność świadków zdecydowanie blokuje chęć współpracy.

Dla zapewnienia poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego przy składaniu wyjaśnień powinna być obecna osoba, którą uczniowie darzą zaufaniem, np. wychowawca, szkolny rzecznik praw ucznia. Osoba ta, będąc świadkiem rozmowy, podpisuje się pod notatką sporządzoną po jej przeprowadzeniu. Protokół winien zawierać datę, godzinę oraz miejsce zajścia, personalia sprawcy, poszkodowanego oraz świadków zdarzenia, a w dalszej kolejności dokładnie ustalony przebieg wydarzeń. Ważne jest, aby nie konfrontować świadka z winnym ze względu na poczucie bezpieczeństwa tego pierwszego. Niewłaściwe jest również nagłaśnianie zajścia w formie plotki. Zaistniały problem powinien być otwarty oraz omówiony podczas wcześniej przygotowanych zajęć, np. godziny wychowawczej, co pozwala na podjęcie dyskusji i pożądaną interpretację zdarzenia.

Ponadto niekontrolowane rozpowszechnianie informacji może wpływać na deformację przebiegu zdarzeń i zatarcie faktów. A to z kolei może mieć wpływ na przebieg dalszego dochodzenia.

W równie fachowy sposób trzeba zadbać o ucznia będącego ofiarą czynu karalnego (zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zarówno fizycznego, jak i emocjonalnego). W pierwszej kolejności należy odizolować go od sprawcy umieszczając w oddzielnym pomieszczeniu, np. gabinecie lekarskim. Pomocy przedmedycznej powinna udzielić pielęgniarka lub osoba przeszkolona, która zdecyduje o ewentualnym wezwaniu pogotowia. Należy pamiętać również o pomocy psychologicznej, gdyż dziecko pozostające pod wpływem przebytej traumy może zareagować w sposób nieprzemyślany, impulsywny. Równocześnie należy powiadomić o zajściu rodziców bądź opiekunów ucznia będącego ofiarą

pamiętając o emocjach, jakie wzbudzi w nich taka wiadomość. Rozmowa musi być przeprowadzona w sposób kompetentny. Informacja przekazana przez telefon powinna zawierać w pierwszej kolejności zwięzły opis zdarzenia oraz aktualny stan fizyczny i psychiczny ofiary. W dalszej części należy podać kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu. W każdym razie rodzic osoby poszkodowanej powinien zgłosić się po dziecko do szkoły. Jeżeli sytuacja jest poważna w ocenie pedagoga i wymaga natychmiastowej interwencji policji, zabezpieczenia śladów bądź wszczęcia dochodzenia, należy powiadomić o zajściu organy ścigania.

CEL PROGRAMU

1. Usprawnienie i zwiększenie trafności oraz skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia dzieci przestępczością i demoralizacją
2. Wypracowanie metod współdziałania szkoły z policją.
3. Ustalenie procedur i zobowiązanie do ich przestrzegania wszystkich nauczycieli

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci przestępczością, demoralizacją lub w sytuacjach innych zagrożeń

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady postępowania policji z nieletnimi sprawcami czynów karalnych jest Ustawa z dnia 26 października 1982 o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Policja zgodnie z art. 37 ustawy, w wypadkach nie cierpiących zwłoki zbiera i utrwała dowody czynów karalnych, w razie potrzeby dokonuje ujęcia nieletniego, a także wykonuje czynności zlecone przez sędziego rodzinnego.

Dokumentem wewnętrznym uściślającym te zasady jest Zarządzenie nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

Do podejmowania działań interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych w szkole zobowiązuje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r.* w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci zagrożonych uzależnieniem. W myśl tego dokumentu *szkoły i placówki podejmują działania interwencyjne polegające na*

powiadomieniu rodziców i policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności, gdy dzieci i młodzież używają, posiadają lub rozprawdzają środki odurzające. W rozporządzeniu §10 zobowiązuje szkoły i placówki do opracowania, strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych, wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

Działania interwencyjne szkoły

I. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazać uzyskaną informację do wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności i w obecności pedagoga. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (*specjalistą ds. nieletnich*).
5. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (*rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem*), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

II. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.

2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.

3. Wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.

4. Zawiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji -decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.

5. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu - odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób.

W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych -na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.

6. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji **{specjalisty ds. nieletnich}** lub sądu rodzinnego. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

III. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.

2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły wzywa policję.

3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

IV. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezione substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

UWAGA:

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest:

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających;
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.

Z przestępstwem mamy do czynienia jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.

Jeżeli przestępstwo ma miejsce na terenie szkoły, należy wezwać policję.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk).

V. Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa:

- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły,
- ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły, lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę,
- powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy,
- niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.), lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana,
- zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa, lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając porzuca go lub porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).

VI. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego

- udzielenia pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnienia jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń,
- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły,
- powiadomienie rodziców ucznia,
- niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

W przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, należy zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie szkoły osobom, uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów i wezwać policję - tel.997 lub 112

VII. Postępowanie wychowawcy w przypadku stwierdzenia wagarów ucznia lub dłuższej nieobecności / gdy wychowawca nie zna powodu nieobecności ucznia w szkole/

1. W przypadku powtarzających się pojedynczych nieobecności ucznia na lekcjach lub w trzecim dniu ciągłej nieobecności ucznia w szkole wychowawca kontaktuje się z rodzicami ucznia i powiadamia ich o zaistniałej sytuacji. Rozmowa interwencyjna z rodzicami ma na celu:

- ustalenie przyczyn wagarów,
- uświadomienie wagi problemu i wynikających z niego zagrożeń,
- zapoznanie rodzica i ucznia z procedurami postępowania szkoły wobec ucznia wagarującego
- ustalenie reguł współpracy wychowawca - rodzic - uczeń.

2. W przypadku jakiegokolwiek kolejnej nieuzasadnionej nieobecności ucznia na lekcjach wychowawca ponownie zaprasza rodziców do szkoły i w obecności pedagoga, uzgadnia podpisany trójstronny kontrakt (R - N – U), w którym każda ze stron zobowiązuje się do przestrzegania określonych ustaleń i zaleceń.

3. Jeżeli uczeń łamie ustalone w kontrakcie reguły i nadal nie realizuje obowiązku szkolnego wychowawca powiadamia dyrektora szkoły, który podejmuje stosowne działania

4. W uzasadnionych przypadkach (zagrożenie demoralizacją) szkoła przekazuje sprawę ucznia do Sądu rodzinnego.

VIII. Postępowanie nauczycieli, wychowawców w przypadku próby samobójczej (usiłowania lub zamiaru samobójczego) ucznia poza terenem szkoły.

1. Zebranie przez wychowawcę i pedagoga wstępnych informacji o okolicznościach zdarzenia najlepiej od osób najbliższych np. rodziców.

2. Poinformowanie Dyrektora Szkoły

3. Dyrektora Szkoły zawiadamia organ prowadzący szkołę oraz zwołuje zebranie zespołu nauczycieli uczących w danej klasie / i nauczycieli świetlicy jeśli dziecko uczęszcza na świetlicę/ który ma na celu:

- zdiagnozowanie sytuacji
- podjęcie działań interwencyjnych
- podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej.

4. Wychowawcy w razie potrzeby prowadzą w swoich klasach rozmowy z uczniami/ a w razie potrzeby w obecności psychologa, pedagoga szkolnego./

5. Zwołanie Rady Pedagogicznej i poinformowanie nauczycieli o zaistniałej sytuacji.

6. Wspieranie ucznia, który podejmował zamiar lub próbę samobójczą i jego rodziny poprzez:

- pomoc w uzyskaniu przez ucznia i jego rodzinę pomocy specjalistycznej
- realizację zaleceń zawartych we wskazaniach specjalistów opiekujących się dzieckiem.

7. Otoczenie opieką psychologa / pedagoga szkolnego ucznia usiłującego popełnić samobójstwo, a jeżeli zaistnieje taka potrzeba - również klasę do której uczęszcza uczeń

UWAGA : należy unikać na terenie szkoły i poza nią niepotrzebnych rozmów i nagłaśniania sytuacji aby umożliwić takiemu uczniowi spokój i zapobiec nadmiernemu niewskazanemu zainteresowaniu i ewentualnych przykrości dziecka.

IX. Postępowanie nauczycieli, wychowawców w przypadku próby samobójczej ucznia na terenie szkoły.

1. Wezwać pielęgniarkę lub zaprowadzić ucznia do gabinetu pielęgniarki.
2. Powiadomić wychowawcę i dyrektora szkoły.
3. Powiadomić o zaistniałym zdarzeniu rodziców (opiekunów) ucznia.
4. Wezwać pomoc (pogotowie, policję), jeżeli zaistnieje taka konieczność.
5. Dyrektor szkoły powiadamia organ prowadzący szkołę i zwołuje zebranie nauczycieli uczących w danej klasie / i nauczycieli świetlicy, jeśli dziecko jest objęte opieką świetlicy/ w celu:
  - zdiagnozowanie sytuacji,
  - podjęcie działań interwencyjnych,
  - podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej.
6. W razie potrzeby zapewnić pomoc pedagoga/psychologa dzieciom z klasy do której uczęszcza uczeń.
7. Zwołanie Rady Pedagogicznej i poinformowanie nauczycieli o zaistniałej sytuacji.
8. Wspieranie ucznia po zamiarze lub usiłowaniu samobójstwa i jego rodziny poprzez:
  - pomoc w uzyskaniu przez ucznia i jego rodziny pomocy specjalistycznej,

- realizacji zaleceń zawartych we wskazaniach specjalistów opiekujących się uczniem

Uwaga: Otoczenie ucznia usiłującego popełnić samobójstwo opieką psychologa, pedagoga szkolnego powinno przebiegać we współpracy z rodzicami, należy unikać nagłaśniania problemu, nadmiernej kontroli ucznia, poczucia nadmiernej odpowiedzialności za zdarzenie.

X. Postępowanie w czasie zagrożenia „bombowego” (przyjęcie zgłoszenia telefonicznego, znalezienie na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, przedmiotu niewiadomego pochodzenia).

1. Osoba, która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu ładunku wybuchowego lub znalazła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, niezwłocznie powiadamia o tym fakcie Dyrektora Szkoły.
2. Zabezpieczenie miejsca, w którym znajduje się podejrzany przedmiot.
3. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać!
4. Dyrektor niezwłocznie powiadamia Policję lub Straż Miejską.
5. Do czasu przybycia Policji akcją kieruje dyrektor szkoły. Jeżeli zaistnieje taka konieczność dyrektor zarządza ewakuację.
6. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze, takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno - kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
7. Po przybyciu Policji na miejsce incydentu bombowego, akcją kieruje Policja.
8. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów
9. Po ogłoszeniu ewakuacji należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
10. Nauczyciele zabierają dziennik lekcyjny i wspólnie z uczniami opuszczają klasę, udając się na wyznaczone miejsce
11. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne Policji.

BARDZO WAŻNE

W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZDARZENIA LUB SYTUACJI, KTÓRA STANOWI REALNE ZAGROŻENIE DLA BEZPIECZENSTWA LUB ZDROWIA DZIECI I NIE JEST OPISANA W NINIEJSZYM DOKUMENCIE NALEŻY:

- **bezzwłocznie powiadomić osobę mogącą podjąć decyzje co do dalszego postępowania / wychowawcę, pedagoga, dyrektora/**
- **w przypadku zagrożenia zdrowia wezwać pielęgniarkę szkolną**
- **zachować spokój i zapewnić dzieciom opiekę**

Metody współpracy szkoły z policją

W ramach długofalowej pracy profilaktyczno - wychowawczej szkoła i policja utrzymują stałą bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń.

Koordinatorami współpracy są: pedagog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich i patologii KP w Jędrzejowie Do współpracy ze szkołą zobowiązany jest także dzielnicowy.

W ramach współpracy policji ze szkołą organizuje się:

- spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli, dyrektorów szkół z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym,
- spotkania tematyczne młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi uczniami, na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń.
- informowanie policji o zdarzeniach na terenie szkoły wypełniających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży,
- udzielanie przez policję pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych, mogących mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie szkoły **UWAGA:** Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacjach, o których mowa w „Procedurach (...)” albo, gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez szkołę w określonej sytuacji, w których obecność policji jest konieczna. Każda, dotycząca uczniów wizyta policjanta w szkole, powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi, lub uzgodniona z innym pracownikiem szkoły .

Podstawy prawne stosowanych procedur:

- 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich /Dz. U. z 1982 r. Nr 35 poz.228 z p. zm. - tekst jednolity Dz. z 2002r. Nr 11 poz.109 z późn. zm./oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą/.
- 2) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U. Nr 35, poz.230 z p. zm./
- 3) Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii /Dz. U. z 2003 r.Nr24,poz. 198/
- 4) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji /Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm./
- 5) Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.
- 6) Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty /Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm./
- 7) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem /Dz. U. Nr 26, poz.226/.

**Załącznik nr 1 do Procedur postępowania nauczycieli Szkoły Podstawowej
w Małogoszczu w sytuacjach zagrożenia dzieci demoralizacją i
przestępczością lub zagrożenia ich bezpieczeństwa
Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia godności
nauczyciela lub innego pracownika szkoły.**

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny.*
- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. z późniejszymi zmianami o postępowaniu w sprawach nieletnich.*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.*

Art. 63 Karty Nauczyciela.

§1.

Nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

§Organ prowadzący szkołę i Dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.

Art. 226 Kodeksu Karnego.

§ 1.

„Kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”.

Art. 222 Kodeksu Karnego.

§ 1.

„Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3”.

Art. 212 Kodeksu Karnego.

§ 1.

Kto pomawia inną osobę, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do roku.

Zniewaga jest przestępstwem przeciwko godności osobistej człowieka a więc przeciwko jego subiektywnemu poczuciu własnej wartości. Zwrot ten należy rozumieć, jako dobitne i stanowcze zachowanie się sprawcy, demonstracyjnie podkreślające pogardę w stosunku do nauczyciela. Może to być epitet słowny lub obelżywy gest, przy czym istotne dla sprawy jest nie tyle słownikowe znaczenie danego zwrotu językowego, lecz jego utarte i umowne znaczenie społeczne oraz fakt, że uważane są one za obraźliwe i tak je odbiera nauczyciel.

Nietykalność cielesna oznacza zakaz fizycznego oddziaływania sprawcy na ciało nauczyciela w sposób znieważający, przykry lub bolesny. Przestępstwem będzie tu np.: splunięcie na pedagoga lub w jego kierunku, spoliczkowanie, pociągnięcie za włosy, zrzucenie czapki z głowy (przeważa tu element znieważenia) albo uderzenie innej osoby, kopnięcie, oblanie wodą (przeważa tu element dolegliwości fizycznej), a także spowodowanie nieznacznych śladów na ciele ofiary,

niebędących jeszcze lekkim uszkodzeniem ciała (zadrapanie lub niewielkie zasinienie).

Zarówno zniewaga jak i naruszenie nietykalności cielesnej są przestępstwami ściganymi z oskarżenia publicznego, o ile zostanie zawiadomiony o czynie zabronionym właściwy organ państwowy.

Zniesławienie polega na publicznym pomawianiu nauczyciela o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć go w oczach opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebną do wykonywania zawodu pedagoga, np.: nauczyciel bierze łapówki, prowadzi niemoralny tryb życia lub zachowania, albo pomawianie o to, że jest alkoholikiem lub osobą zбочzoną seksualnie. Nie zwalnia od odpowiedzialności za zniesławienie przekazywanie wypowiedzi innych osób na zasadzie relata refero.

Zniesławienie jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego.

Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat. Natomiast z przestępstwem mamy do czynienia wtedy, jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.

- Kodeks Karny.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat, należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk).

Decyzję w tej sprawie podejmuje Dyrektor szkoły, który dokonuje wiążącej pracownika interpretacji przepisów prawa.

Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub innego pracownika szkoły uznaje się:

- a. lekceważące i obraźliwe zachowania wobec nauczyciela lub innego pracownika szkoły wyrażone w słowach, gestach lub na piśmie;
- b. lekceważące i obraźliwe zachowania ucznia w stosunku do nauczyciela lub innego pracownika szkoły w obecności osób trzecich;
- c. prowokacyjne zachowanie wyrażone w słowach, gestach lub na piśmie;
- d. nagrywanie lub fotografowanie ww. pracowników szkoły bez ich wiedzy i zgody;
- e. naruszenie prywatności i własności prywatnej tych osób;
- f. użycie wobec nich przemocy fizycznej lub psychicznej;
- g. pomówienia i oszczerstwa wobec ww. pracowników;
- h. naruszenie ich nietykalności osobistej poprzez upublicznianie nieautoryzowanych informacji w Internecie i innych mediach.
- i. wulgarne i obraźliwe wpisy na portalach społecznościowych.

PROCEDURA

1. W przypadku naruszenia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły, przez ucznia lub inną osobę, poszkodowany ma obowiązek zgłoszenia powyższego zdarzenia do Dyrektora szkoły, a w przypadku jego nieobecności – do Wicedyrektora lub pedagoga szkolnego.

2. Dyrektor szkoły lub jego zastępca albo pedagog, do którego wpłynęło takie zgłoszenie, przeprowadza z uczniem rozmowę wstępną, a następnie podejmuje następujące działania:

a) Jeżeli zdarzenie ma miejsce po raz pierwszy:

- wychowawca lub pedagog niezwłocznie powiadamia telefonicznie rodziców ucznia o zaistniałej sytuacji i umawia się na rozmowę w szkole,
- uczeń otrzymuje naganę wychowawcy w obecności uczniów całej klasy za rażące naruszenie postanowień Statutu oraz ujemne punkty z zachowania stosownie do zapisów Statutu,
- rodzice/prawni opiekunowie ucznia podczas rozmowy zostają poinformowani o zdarzeniu oraz przewidzianych karach,
- uczeń/sprawca czynu pozostaje pod szczególnym nadzorem i obserwacją wychowawcy i pedagoga,
- jeżeli uczeń ma kuratora sądowego, zostaje on także poinformowany o zaistniałych okolicznościach.

b) Jeżeli zdarzenie ma miejsce po raz kolejny:

- wychowawca lub pedagog niezwłocznie powiadamia telefonicznie rodziców ucznia o zaistniałej sytuacji i umawia się na rozmowę w szkole,
- uczeń otrzymuje naganę dyrektora w obecności uczniów całej klasy za rażące naruszenie postanowień Statutu oraz ujemne punkty z zachowania stosownie do zapisów Statutu,
- rodzice/prawni opiekunowie ucznia podczas rozmowy zostają poinformowani o zdarzeniu oraz przewidzianych karach i konsekwencjach prawnych
- Dyrektor szkoły powiadamia stosowne instytucje. / MGOPS lub Sąd Rodzinny/
- jeżeli uczeń ma kuratora sądowego, zostaje on także poinformowany o zaistniałych okolicznościach.

Po pojęciem „szczególny nadzór i obserwacja” rozumie się częsty kontakt z rodzicami ucznia, zbieranie informacji o zachowaniu ucznia od innych nauczycieli, systematyczne rozmowy ucznia z pedagogiem (socjoterapia).

W każdym przypadku sporządza się notatkę służbową, dotyczącą zaistniałego zdarzenia. /sporządza ją pedagog lub wychowawca/